

stat, quod initium monarchiæ Cyri in Perside fuit olympiade LV, ipso primo anno ejus quo celebrata est, ut constat ex Eusebio VI de præparatione evangelica, et citatur a D. Hieronymo loco citato. Quod intelligitur de principio regni Cyri in Persia, non in Babylonia, hanc enim cœpit olympiade LVIII vel circiter ut constat ex Herodoto, et Solimo; et exinde numerantur primus annus Cyri in libro I Esdræ, scilicet primus in Babylonia, et tunc fuit soluta captivitas Judaica. Sed tamen primus annus Cyri in Persia fuit olympiade LV. Regnavit autem Cyrus triginta annis, Cambyses ejus filius octo. Carius Hystaspis qui illi successit triginta sex. Xerxes ejus filius duo. Huic autem successit Artaxerxes, de quo loquimur qui dictus est Longimanus. Quæ omnia apud historicos sunt notissima, et sumi possunt ex Herodoto qui in historia regum Persarum usque ad annum septimum Xerxis fidelis valde habetur, ex Diodoro Siculo, ex Thucydide. Videatur Eusebius VIII de præparatione citatus a S. Hieronymo in IX c. Danielis; Beliarminus de scriptoribus ecclesiasticis in brevi chronico, et generaliter omnes chronologi, Salianus, Tornelius, et alii. Et sic ab initio regni Cyri in Persia usque ad initium regni Artaxerxis currunt XCV anni; quibus addendo septem quia septimo anno ejus exiit decretum de secunda ædificatione Hierusalem per Esdram, ut constat I Esdræ VII, fit manifestum quod ab olympiade LV in qua omnes historiæ ponunt initium regni Cyri usque ad septimum annum regni Artaxerxis currunt et centum duo anni qui efficiunt viginti quinque olympiades, et duos annos, quas addendo super LV olympiades, manifestum relinquuntur, quod annus septimus Artaxerxis incidit olympiade XC anno ejus secundo.

XV. Ex his duobus principiis sic probatis, manifeste deducitur quod a septimo anno Artaxerxis quo dictum secundum decretum exiit de ædificanda Hierusalem usque ad mortem Christi intercedunt præcise et abbreviate 490 anni qui faciunt septuaginta hebdomadas concisas, abbreviatas, punctuales. Patet hoc, quia ab olympiade XC in anno secundo usque ad 202 in anno quarto ejus, intercedunt 122 olympiades, et duo anni quæ efficiunt 490 annos præcisos numerando in qualibet olympiade quatuor annos: Et sic optime dictum est quod fuerunt abbreviatæ septuaginta hebdomades usque ad consummationem passionis Christi, in qua deleta est iniquitas, et finem accepit peccatum, ut ibi dicitur Danielis IX computando ab exitu sermonis, seu decreto de secunda ædificatione Hierusalem usque ad occisionem Christi septuaginta hebdomades. Quare autem ibi Angelus computet tractando de morte Christi istas hebdomades per partes scilicet septem et sexaginta duo, et unam, dicemus in solutionibus argumentorum.

XVI. Et ex hoc constat omnes alias suppositiones vel a primo anno Cyri, vel a secundo Darii, vel a vigesimo Artaxerxis non potuisse exacte explicare quomodo ista supputatio annorum, in Christo terminata sit. Nam qui a primo dicto Cyri regis numerant, non possunt pervenire per 490 annos usque ad mortem Christi, fluxerunt enim fere 600 anni, videlicet ab olympiade LVIII vel circiter quo capta est Babylonia a Cyro, et prolatum edictum de restitutione Judæorum usque ad olympiadem 202 qua mortuus est Christus; unde septuaginta hebdomades multo ante terminantur, nec possunt inveniri in quo verificentur illa verba de Sancto sanctorum, et impletione visionis, et fine peccati, etc. Similiter Eusebius qui a secun-

do anno Darii Hystaspis numeravit has hebdomadas, non potuit illas perducere usque ad Christum, quia multo ante terminantur, et ideo non intellexit illas de Christo, sed de pontificibus Judæorum usque ad Hyrcanum. De quo tamen non potuit verificare, quod fuerit Sanctus sanctorum, et quod populus ejus eum negaverit, et quod deleverit peccatum, et quod per ejus mortem deficeret iuge sacrificium, quod totum dicitur in hac prophetia. Qui autem a vigesimo anno Artaxerxis supputant istos 490 annos perducunt numerationem eorum ultra mortem Christi, videlicet usque ad sextum annum Claudii in olympiade 206. Quo anno non constat occisum esse aliquem, cui competant illæ conditiones positæ in hac prophetia. Quod videns Africanus dixit illos 490 annos esse lunares non solares, ideoque dici illas hebdomadas abbreviatas, id est, breviores solaribus. Sed hoc non dicitur aliquo solido fundamento, cum non fuerit consuetudo apud Judæos numerare hebdomades annorum per annos lunares, quia sic multum detraheretur sabbatismis, et jubilæis, ut jam supra ponderavimus: imo etiam faciendo lunares illos 490 annos adhuc non pervenitur ad annum mortis Christi, quia 490 lunares habent quindecim annos minus quam solares, et ita computando a vigesimo anno Artaxerxis istos annos pervenitur ad decimum septimum Tiberii, iste enim annus est decimus quintus ante sextum Claudii. Jesus autem passus est decimo octavo Tiberii, vel decimo nono currente. Qui vero perducunt istas hebdomades usque ad primum annum Vespasiani, in quo eversa est Hierosolyma, et fuit viginti duo annis post sextum annum Claudii, non possunt invenire principium supputandi istas hebdomades, nec in anno vigesimo Artaxer-

xis, neque in trigesimo secundo vel trigesimo quarto, in quibus solum inveniunt isti auctores aliquod vestigium decreti de ædificanda, aut benefacienda urbe Hierosolyma. Quia a nullo ex istis principiis perveniri potest per 490 annos usque ad primum annum Vespasiani qui fuit septuagesimus a Christo nato et vigesimus secundus post sextum Claudii. Solum ergo subsistit supputatio a nobis facta a septimo anno Artaxerxis.

XVII. Ultimum genus testimoniorum, quæ probant Dominum Jesum esse verum Messiam, constat ex eo quod in illa singulari persona impleta sunt omnia, quæ de vero Messia prædicta sunt. Nam dicitur Christus egressurus ex Bethleem Juda, ut dicitur Michææ V, et sic erat communis intelligentia apud Judæos, quia sic ipsi dixerunt Herodi, ut patet Matthæi II, et similiter Joan. VII dixerunt: *Quia ex castello Bethleem Christus venit.* Constat autem Jesum natum esse in Bethleem Lucæ II et Matth. II et ibi quæsitus est ab Herode ad mortem occidendo omnes pueros, qui erant nati in Bethleem. Item Messias dicitur venturus et impleturus gloria domum illam, seu templum, quod erat in Hierosalem Aggæi II, Malachiæ III; hoc autem impletum est in Jesu, qui in templo oblatus est infans a Matre Virgine, et vir factus sæpissime in illud templum intravit illudque suæ præsentiae, ac prædicationis, et miraculorum gloria replevit. Nunc autem jam impossibile est, quod veniat aliquis Messias qui adimpleat hanc prophetiam, quia jam illa domus, seu templum de quo loquebatur Aggæus funditus eversum est. Item prædictum est de Messia, quod in ipso benedicentur omnes gentes, et erit eorum expectatio, et in ipsum credent, quod idola cessabunt, quod respublica Judæorum destruetur,

Hæc omnia impleta videmus in illo Jesu, ergo ipse est verus Messias. Major constat manifeste ex reprobatione facta Abrahamæ, Gene. x et XXII : *In te benedicentur omnes gentes*, et Genes. XLIX : *Ipsa erit expectatio gentium* : Psalm II : *Postula a me, et dabo tibi gentes hæreditatem tuam* : Isaia II : *Erit radix Jesse, qui exurget regere gentes, in ipsum gentes sperabunt* : et XLIX : *Parum est ut si mihi servus ad suscitandas tribus Jacob, et facies Israel convertendas, ecce dedi te in lucem gentium, ut sis salus mea usque ad extremum terræ* : Aggæi II : *Veniet desideratus cunctis gentibus*. Minor vero probatur, quia ante Jesum per nullum hominem ex Judæis natum, aut in ejus nomine gentiles cognoverunt Deum Israel, aut crediderunt in eum, aut idola abjecerunt ; post Jesum autem videmus a mille, et sexcentis annis, gentiles Deum illum cognoscere, et adorare qui erat notus in Judæa, idola abjicere, Scripturas venerari, converti ad Deum etiam extrema terræ, et hæc omnia in nomine illius Jesu crucifixi a Judæis, ergo ille singularis homo est per quem gentes cognoverunt Deum, benedictionem accipiunt, et idola fugantur, et sic ipse est Christus. Item vastitas, et eversio reipublicæ Judæorum quæ prædicta est Danielis IX futura post mortem Messia, impleta est post mortem illius Jesu, sicut etiam fuit prædicta ab ipsomet Jesu Matthæi XXIV, et per ejus discipulos confirmata fugiendo a Judæa ut ipse præceperat, ergo ipse est Christus.

XVIII. Ultimo, modum vitæ, et mortis qui de vero Messia a prophetis prædictus est, videmus omnino completum in Jesu filio Mariæ. Nam prædictum est quod veniret humilis, et pauper, et mansuetus Isaia XLII et LXI et Zachariæ IX : *Ecce Rex tuus venit tibi justus, et salvator ip-*

se pauper, et ascendens super asinam, et super pullum. Quæ omnia impleta sunt in Jesu filio Mariæ, nam ipse pauperrime vixit, ita ut diceret de se : *Filius hominis non habet ubi caput reclinet* ; ipse super asinam sedens ingressus est Hierusalem, ipse consolatus est omnes mærentes, et tristes, quia dicebat : *Venite ad me omnes qui laboratis, et onerati estis, et ego reficiam vos*, quod etiam testatur multitudo beneficiorum ejus : *Quia pertransiit benefaciendo, et sanando omnes oppressos a diabolo*, ut dicitur Actorum decimo ; nullum desepxit, omnium necessitatibus subvenit, febres abegit, dolores resolvit, mansuete respondit etiam ad gravissimas injurias provocatus, ut constat ex historia evangelii, ergo modus vivendi qui in Messia futurus prophetabatur, in Jesu impletus est. Item etiam miracula, quæ a Messia dicuntur facienda Isaia XXXV : *Deus ipse veniet, et salvabit nos, tunc aperientur oculi cæcorum, et aures surdorum patebunt, tunc saliet sicut cervus claudus, etc.* Hæc omnia manifestissime in Jesu impleta sunt, ut constat Matthæi in : *Ita dicite Joanni quæ audistis, et vidistis, cæci vident, claudi ambulant, surdi audiunt, etc.* ostendens esse impleta in se illa signa Messia. Modus etiam mortis Messia maxime impletus est in Jesu, nam Isaia I dicitur : *Dedi corpus meum percutientibus, et genas meas vellentibus, faciem autem meam non averti ab increpantibus, et conspuentibus in me*, et Isaia LIII dicitur : *Quod vulneratus est propter peccata nostra, attritus est propter scelera nostra, in livore ejus sanati sumus, quod non nisi de vero Messia dici potuit, solus enim ipse solvere poterat a peccatis. Et iterum dicitur : Quod non fuit in eo species neque decolor, et quod abscissus est de terra viventium, et de angustia, et de judicio sublatus est. Item dicitur : Potandus*

aceto, et felle, Psalm. LXVIII. Item : *Quod manus ejus, et pedes fodiendi erant, et omnia ossa dinumeranda, et vestimenta dividenda*, Psalm. XXI. Sic moriturus describitur Messias in primo suo adventu. Quæ omnia in morte Jesu fuisse completa, nemo qui legat historiam ejus in evangelistis, et in aliis auctoribus ignorat. Concordant ergo in Jesu omnia quæ de Messia prophetata sunt in nativitate, in vita, in miraculis, in morte, in vocatione gentium, in vastatione reipublicæ Judæorum, neque possunt ista signa jam impleri in alio, præsertim quia illud templum jam est destructum, et totum illud regnum desolatum ad quod venturus prædicatur Christus, ergo non potest amplius sperari venturus. Unde nervose Tertullianus libro contra Judæos, capite XIII : « Hoc dicitur, inquit, cum pati prædicarentur Judæi propter Christum, et passos eos esse inveniamus, et in dispersionem demorari cernamus, manifestum est propter Christum Judæis ista accidisse conspirante sensu Scripturarum cum exitu rerum, et ordinis temporum. Aut si nondum venit Christus propter quem hæc passuri prædicabantur, cum venerit ergo patientur. Et ubi tunc filia Sion relinquenda, quæ nulla hodie est ? Ubi civitates exurendæ, quæ jam in tumulis exustæ sunt ? Ubi dispersio gentis, quæ jam extorris ? Redde statum Judææ, quem Christus inveniat, et alium contende venire. » Ita Tertullianus.

XIX. Ex dictis patet legem Judæorum finiendam esse per Messiam, ut late Apostolus probat in epistola ad Hebræos, translato ab illa sacerdotio, ut exurgeret alius sacerdos secundum ordinem Melchisedech, et propter imperfectionem talis legis, quæ justificare non poterat : nam si ex lege posset esse justificatio, gratis Christus mortuus esset pro pec-

catis : moriturus vero pro illis aperitissime dicitur Danielis VI, et Isaia LIII : *Vere languores nostros ipse tulit, et dolores nostros ipse portavit, et livore ejus sanati sumus ; posuit Dominus in eo iniquitatem omnium nostrum, propter scelus populi mei percussi eum*. Si autem mors Christi necessaria fuit ad perficiendum, quod non poterat lex antiqua, ergo post mortem Christi non erat amplius duratura illa lex, quæ solum præfigurabat Christum venturum et non poterat perficere, quod ipse perfecit. Unde licet Scripturam antiquam veneremur, quia a Deo dictata, et præcepta ejus moralia etiam servemus, non tamen cæremonialia, quæ tunc observabantur, nunc observamus, quia illa non fuerunt data, ut perpetua, sed quousque venirent hæc quæ in illis præfigurabantur, ut bene prosequitur Augustinus, libro X contra Faustum.

SOLVUNTUR ARGUMENTA.

XX. Primo arguitur, quia Messias dicitur venturus, ut sedem David, et restauret regnum ejus, ut dicitur Psalm. CXXXI : *De fructu ventris tui ponam super sedem tuam* ; et Amos IX : *In die illa suscitabo tabernaculum David, quod cecidit* ; Lucæ I : *Dabit illi Dominus Deus sedem David, patris ejus* ; sed Jesus Filius Mariæ non habuit sedem David, neque regnum ejus, sed valde pauper homo fuit, et crucifixus, ergo non fuit verus Messias. Confirmatur, quia in adventu Messia maxima Dei misericordia futura prædicatur, sed hæc futura est in ultimis sæculis mundi, ut dicitur Psalm. XCXI : *Exaltabitur sicut unicornis cornu meum, et senectus mea in misericordia uberi*, ergo pertinet adventus Messia ad ultimum tempus, quod est senectus mundi. Item quia Jacob quando præ-

nuntiavit filiis suis de Messia Genes. XLIX, dixit: *Congregamini, ut annuntiem vobis, quæ ventura sunt in diebus novissimis*, ergo adventus Messiae pro ultimis sæculis expectandus est. Denique, restaurandum dicitur tabernaculum David, quod cecidit, sicut in diebus antiquis, sed maxime cecidit in destructione facta per Titum, et Vespasianum; ergo cum fuerit ædificatum, sicut in diebus antiquis, tunc veniet Messias.

XXI. Respondetur, quod Christus non prædicatur venturus, ut sedeat super regnum terrenum David, quia David solum regnavit in Judæa, et Palæstina, Messias autem prædicatur regnaturus super omnes gentes, et totum orbem Psalm. II: *Postula a me, et dabo tibi gentes hæreditatem tuam, et possessionem tuam terminos terræ*; et Psalm. LXXI: *Dominabitur a mari usque ad mare, et a flumine usque ad terminos orbis terrarum*; non ergo regnum David accipi potest, ita materialiter, et determinate sicut fuit in David, sed pro spirituali regno ejus, in vera fide, et religione sicut floruit tempore David. Et quod hoc dominium, et regnum in omnes gentes non sit dominium temporale, neque modo temporali constat, tum quia Danielis VII dicitur de regno Messiae: *Quod potestas ejus erit potestas æterna, quæ non auferetur, et regnum ejus, quod non corrumpetur*, ergo non erit regnum temporale, neque corruptibile; sed æternum in alia vita, tum quia Isaia III dicitur: *Quod erit pater futuri sæculi, et multiplicabitur ejus imperium, et pacis non erit finis super solium David, et super regnum ejus sedebit, ut corroboret illud etc.* Ergo ipsa Scriptura clare significat, quod loquitur de regno David spirituali, si quidem ad regnum istud pertinet, quod sit pater futuri sæculi. Cur autem specialiter vocetur regnum David hoc regnum spirituale Christi?

Dico quod reges inde solent denominare regnum suum, ubi primum fundamentum regni ponitur, et leges publicantur. Fuit autem lex evangelica promulgata in monte Sion, ubi erat arx, et palatium David, et in Hierusalem fuit primum fundamentum regni spiritualis Christi, juxta quod dicitur Isaia II: *De Sion exibit lex, et verbum Domini de Hierusalem*: et Michææ IV: *Regnabit Dominus super eos in monte Sion ex hoc nunc, et usque in æternum*. Hoc autem ad litteram impletum est, cum super discipulos congregatos in monte Sion, a Christo missus est Spiritus Sanctus; quia ut dicitur Psalmo CIX: *Virgam virtutis tuæ emittet Dominus ex Sion*, quod in missione Spiritus Sancti impletum est, ut optime observat Cajetanus super istum psalmum, eo quod virga regni Christi est virga virtutis, id est, spiritus et gratiæ, et sic sedit super solium David, dum ex Sion, ubi fuit solium David, missus est Spiritus Sanctus, mediante quo regnat in cordibus omnium gentium. Et hoc totum propriissime convenit Jesu filio Mariæ; quia ipso resurgente, et ascendente in cælum misit Spiritum Sanctum in discipulos, ut testatur historia actuum Apostolorum; et hoc publicissimum fuit apud ipsos Judæos, quia omnes illo die viderunt, et audierunt Petrum et Apostolos loqui variis linguis, et constanter prædicare resurrectionem Domini Jesu, et hoc fuit effectus Spiritus Sancti.

XXII. Ad confirmationem respondetur, quod ille locus de senecta uberi metaphorice loquitur, cum in Deo senectus non sit. Metaphora autem multis modis potest intelligi: et in primis dicitur, senectus in misericordia uberi, non quoad ipsam incarnationem, quæ potius dicitur futura in medio annorum, Habacuc III: *In medio annorum notum facies,*

sed quantum ad effectus aliquos incarnationis, quia in ultimo tempore convertentur Judæi ad Dominum, cum veniet Elias, et restituet omnia, et quia in ultimo tempore erit plena glorificatio in resurrectione, in qua ostendetur uberrima misericordia Dei. Secundo etiam dicitur senectus in misericordia uberi, intelligendo de ipso tempore incarnationis, quod dicitur senectus, seu ultimum tempus mundi; quia lex gratiæ est ultima lex, quæ durabit usque ad finem mundi, nec restat alia lex, est beneficium Dei dandum in hoc sæculo. Ultima enim, et plena glorificatio jam non erit in tempore, sed ultra tempus, et sic dicitur tempus legis gratiæ novissima hora, I Joannis II, et dicuntur dies novissimi, Genes. XLIX; videatur de hoc D. Thomas, III p. qu. I, art. V. Locus autem adductus ex Amos non loquitur de ædificatione regni et sedis David materiali, sed spirituali, ut interpretati sunt Apostoli, Actorum XV, et ex ipso textu deducitur, quia subdit: *Erigam illud, et requirant cæteri hominum Dominum*; ergo loquitur de regno complectente omnes gentiles, quod utique non est regnum materiale David sed spirituale.

XXIII. Secundo arguitur, quia locus ille Genes. XLIX: *Non auferetur sceptrum, etc.* non probat venisse Messiam eo tempore, quo natus est Jesus, ergo neque quod sit ipse Christus. Antecedens probatur, nam sceptrum non defuit a tribu Juda, illo tempore, quo natus est Jesus, sed vel ante, vel post; nam si loquamur de scepro pro titulo regio, certum est defecisse in Jechonia, seu Sedecia, post quem cessaverunt reges ex Judæa. Unde dicitur Hierem. XXII de Jechonia: *Scribe virum hunc sterilem, neque enim de semine ejus erit vir, qui sedeat super solium David, et potestatem habeat ultra in Juda*: ergo cessavit sceptrum, et po-

testas in Juda a tempore Jechoniæ. Item temporibus Macchabæorum certum est ipsos fuisse principes in Judæa, et tamen non fuerat de tribu Juda; dicitur enim I Macchab. II, quod Mathathias, cujus filii postea regnaverunt, erat sacerdos de filiis Joarib: sacerdotes autem erant de tribu Levi, ergo cessavit sceptrum in tribu Juda, etiam quoad titulum ducis, et non solum regis: quod si dicatur ipsos saltem per maternum genus a tribu Juda. Contra hoc fit fortius argumentum, quia si sufficit maternum genus, ut dicatur non cessasse sceptrum in Juda, quibus de jure competeat regnum, et earum filiis, non verificatur defecisse sceptrum, tempore Jesu; constat enim, quod temporis Herodis, et multo tempore post adhuc fuerunt, qui ex materno genere descendebant de tribu Juda, et habebant jus ad regnum; ergo non defuit sceptrum in illo tempore, quo natus est Jesus, sed multo post. Antecedens probatur, nam in primis Herodes erat ex matre Judæa, ut dicit Cyrilus libro VIII, contra Julianum, licet pater ejus esset alienigena, deinde quia duxit uxorem Mariamnem, nepotem Hyrcani pontificis, quæ erat legitima hæres regni, et ex illa natus est Aristobulus, ex quo Herodes Agrippa, qui regnavit apud Judæos tamquam legitimus rex, post mortem Jesu, Actor. XII et XXVI. Nec obstat, quod Judæi tunc erant sub Romanis, qui erant principes totius regni, nam etiam tempore Persarum, Persæ erant domini totius Judææ, et Palæstinæ, ut constat ex libris Esdræ, et tamen adhuc remanebat sceptrum in Juda, licet subjectum scepro Persarum, ut patet in Zorobabel, et aliis successoribus, alias tunc defecisset sceptrum in Juda, et debuisset venire Messias. Quod vero Judæi dixerunt: *Non habemus regem, nisi Cæsarem*, hoc non sufficit,